

POSTANOWIENIE

Dnia 6 września 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Anna Owczarek

SSN Maria Szulc

w sprawie z wniosku B. K.
przy uczestnictwie S. P., M. P., K. S. i J. K.
o podział majątku wspólnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 6 września 2018 r.,
zażalenia wnioskodawczynie na postanowienie Sądu Okręgowego w O.
z dnia 10 maja 2018 r., sygn. akt II Ca (...),

1) uchyla zaskarżone postanowienie

**2) orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego, w tym
o wynagrodzeniu pełnomocnika ustanowionego z urzędu w tym
postępowaniu pozostawia orzeczeniu kończącemu postępowanie
w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 10 maja 2018 r. Sąd Okręgowy w O. odrzucił skargę kasacyjną wnioskodawczynie B. K. od postanowienia Sądu Okręgowego w O. z dnia 21 grudnia 2017 r. w sprawie z udziałem S. P., M. P., K. S. i J. K. o podział majątku wspólnego. Odrzucenie skargi nastąpiło ze względu na złożenie skargi po terminie określonym ustawowo. Według Sądu odpis postanowienia zaskarżonego skargą kasacyjną został doręczony skarżącej wnioskodawczynie na ręce jej ówczesnego

pełnomocnika z urzędu adwokata J. G. w dniu 26 stycznia 2018 r. zgodnie z jego wnioskiem, a więc skarga powinna być wniesiona do dnia 26 marca 2018 r., a została wniesiona przez nowego pełnomocnika z urzędu dopiero dnia 8 maja 2018 r.

W zażaleniu nowo-ustanowiony pełnomocnik wnioskodawczyni z urzędu radca prawny A. K. zarzuciła Sądowi Okręgowemu naruszenie zaskarżonym postanowieniem art. 398⁵ § 1 w związku z art. 124 § 3 k.p.c. przez błędną jego wykładnię oraz art. 124 § 3 k.p.c. przez jego pominięcie i niezastosowanie. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z przyznaniem kosztów postępowania, ewentualnie uchylenie tego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istotą sprawy jest problem określenia początku terminu dwumiesięcznego do wniesienia skargi kasacyjnej od prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy podszedł bardzo formalnie do zastosowanych przepisów, uważając, że skoro już doręczył wyrok Sądu II instancji wraz z uzasadnieniem pierwszemu pełnomocnikowi strony z urzędu, na jego wniosek, to doręczenie to stanowi początek terminu na wniesienie skargi także wobec nowego pełnomocnika z urzędu, ustanowionego znacznie później. Skarżąca zwlekała miesiąc z wystąpieniem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do wniesienia skargi kasacyjnej, nie zostało jednak wyjaśnione, w jakim celu dotychczasowy pełnomocnik z urzędu występował o odpis postanowienia wraz z uzasadnieniem i dlaczego nie on stał się pełnomocnikiem z urzędu do wniesienia skargi. Nie ma to jednak wpływu na stwierdzenie, że pełnomocnictwo poprzedniego pełnomocnika wygasło wraz z zakończeniem postępowania w drugiej instancji oraz, że nowy pełnomocnik został wyznaczony trzy dni po upływie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej, licząc od doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem poprzedniemu pełnomocnikowi.

Nowy pełnomocnik został wyznaczony dopiero 12 marca 2018 r., nie można mu zatem zarzucać, że nie wystąpił o przywrócenie terminu do wniesienia skargi, gdyż mógł nie wiedzieć o pierwszym pełnomocnictwie i o dostarczeniu już orzeczenia z uzasadnieniem temu pierwszemu pełnomocnikowi. Z założenia można

uznać, że nie miał nawet jeszcze wówczas zdania, nie znając orzeczenia, czy skargę kasacyjną należy wnieść. Może się wszakże okazać, że nowy pełnomocnik znał wszystkie okoliczności, gdyż już z chwilą otrzymania informacji o powołaniu w tym charakterze mógł zapoznać się z aktami, a zatem mógł złożyć wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej; te wszystkie kwestie nie zostały w ogóle zbadane przez Sąd odrzucający skargę.

Działając starannie, Sąd przesyłając orzeczenie po raz wtóry powinien powiadomić nowego pełnomocnika o wcześniejszym przekazaniu orzeczenia z uzasadnieniem i o trwającym biegu terminu na złożenie skargi. Nie chodzi tylko o to, co akcentuje Sąd i do czego miał on obowiązek w kwestii poinformowania o stanie sprawy nowego pełnomocnika, tylko co nakazywał uczynić rozsądek, mając na uwadze sytuację procesową strony postępowania.

Sąd Okręgowy nieprawidłowo zinterpretował odpowiednie przepisy, zwłaszcza art. 124 § 3 k.p.c., który stanowi, że w razie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego na wniosek zgłoszony przed upływem terminu do wniesienia skargi kasacyjnej przez stronę, która zażądała doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem, sąd doręcza ustanowionemu adwokatowi lub radcy prawnemu orzeczenie z uzasadnieniem z urzędu, a termin do wniesienia skargi kasacyjnej biegnie od dnia doręczenia pełnomocnikowi orzeczenia z uzasadnieniem. W dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy jest dość surowy w interpretowaniu przepisów o wniesieniu skargi kasacyjnej, gdyż ma się do czynienia z terminem zawitym, a ponadto chodzi o nie szukanie ścieżek do wydłużania dwumiesięcznego terminu, co zwłaszcza jest dość łatwe w przypadku nowego pełnomocnictwa z urzędu wymaganego do wniesienia skargi kasacyjnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2015 r., I CZ 98/14, nie publ.). Jednak to nie oznacza, aby nie dostrzegał uzasadnionych racji strony postępowania, znajdującej się w szczególnej sytuacji, skoro zarówno w obu instancjach przed sądami powszechnymi oraz przed Sądem Najwyższym jest zwolniona od kosztów sądowych i ma ustanawianych pełnomocników z urzędu. Dlatego w orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje przekonanie, zgodne z treścią art. 124 § 3 k.p.c. o początku biegu terminu do wniesienia skargi dopiero wraz z otrzymaniem przez pełnomocnika z urzędu orzeczenia wraz z uzasadnieniem (zob. postanowienia

Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2015 r., I PZ 11/15, nie publ.; z dnia 26 stycznia 2016 r., II PZ 16/15, nie publ.; z dnia 28 stycznia 2016 r., II CSK 431/15, OSNC-ZD 2017, nr 1, poz. 10 i z dnia 13 grudnia 2017 r., III PK 5/17, nie publ.). Przywołane przez Sąd Okręgowy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 1997 r., II CZ 35/97 (OSNC1997, nr 10, poz. 151) na poparcie stanowiska, że wyznaczenie pełnomocnika z urzędu w okolicznościach sprawy nie powinno mieć wpływu na termin wniesienia skargi wydaje się nieaktualne dla rozpoznawanej sprawy.

Skoro kwestia terminu otrzymania postanowienia wraz z uzasadnieniem przez nowego pełnomocnika wnioskodawczynie ustanowionego z urzędu nie została wystarczająco zbadana w kontekście otrzymania tego postanowienia przez pierwszego pełnomocnika, któremu wygasło umocowanie z urzędu, zaskarżone postanowienie należało na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylić, uwzględniając wniesione zażalenie; o kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 108 § 2 w związku z art. 398 k.p.c.